

COA en burgemeester wijzen naar andere plekken om te demonstreren

“Plaatsing hekken onrechtmatige daad”

GRONINGEN 29 mei 2012 - Vandaag om 15.00 diende voor de rechtbank Groningen het kort geding dat door de organisatoren van het tentenkamp in Ter Apel, dat van 8 tot en met 23 mei voor de deuren van het COA aldaar plaatsvond, was aangespannen.

Nadat vorige week de voorzieningenrechter de toepassing van het noodbevel van de gemeente Vlagtwedde 'disproportioneel' had genoemd (maar ja, toen was het tentenkamp al ontruimd), stond nu de vraag centraal of de hekken die het COA (het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers) rond het manifestatieterrein had geplaatst daar konden blijven staan. Zowel het COA als de gemeente Vlagtwedde waren gedagvaard en op de zitting gekomen, met in hun kielzog een batterij aan figuren van politie, brandweer en IND.

Wat was er nu gebeurd na de ontruiming? Het noodbevel was 'uitgewerkt', volgens de burgemeester van Vlagtwedde. Maar dan was er nog een noodverordening, voor onbepaalde tijd, die bepaalde dat niemand het terrein mocht betreden die daar geen toestemming voor had. Op de avond van de 24^e mei, als de voorzieningenrechter net uitspraak heeft gedaan, laat burgemeester Kompier weten dat de noodverordening gehandhaafd zal blijven. Diezelfde avond laat de COA hekken rond het manifestatieterrein plaatsen. De dag erna trekt de burgemeester de noodverordening in. '*Facts on the ground*', zouden ze in Israel zeggen.

Maar een hek kan weer afgebroken worden. De advocaat van het tentenkamp betoogt dat de ontruiming van het tentenkamp een onrechtmatige daad is geweest en dat er misbruik is gemaakt van de omstandigheden, namelijk het ontruimde manifestatieterrein, om daar, onder bescherming van de noodverordening, hekken te plaatsen. Dus de hekken zijn daar onrechtmatig geplaatst. Het belang van de actievoerders van het tentenkamp is fundamenteel, namelijk het belang van de bescherming van hun grondrechten om te manifesteren, om hun mening vrij te kunnen uiten. De gekozen vorm om die mening te uiten is het tentenkamp.

Het is des te ernstiger, aldus de advocaat, dat de gedaagde partijen (gemeente Vlagtwedde en het COA) overheidsinstanties zijn, waarvan wordt verwacht dat zij grondrechten in acht nemen. En daar waar de voorzieningenrechter het noodbevel dus buiten proporties heeft genoemd, geldt dat ook voor de noodverordening. Tussen beide noodbevoegdheden is immers geen materieel verschil. Kortom, van het begin af aan, dat wil zeggen vanaf de ontruiming tot en met het plaatsen van hekken, ontbrak het aan enige rechtmatigheid.

Door de gemeente waren nu wel een aantal stukken overlegd aan de advocaat van het tentenkamp. Deze stukken, die de noodzaak van de noodsituatie onderbouwen, moesten eerder zo nodig geheim blijven tijdens de behandeling van de voorlopige voorziening een week eerder. Nu bleek waarom, want is was allemaal oude koek: er waren gereedschappen aanwezig in het tentenkamp die eventueel bij een dreigende confrontatie als wapens

gebruikt konden worden; er waren open vuurplaatsen tussen de tenten; er waren incidenten tussen personen geweest voorafgaand aan 22/23 mei; de wijze van inrichting van het kamp was riskant; er waren gezondheidsproblemen; de kwaliteit van het drinkwater liet te wensen over en *last but not least*, de protesten hadden een aanzuigende werking.

Op de vorige zitting werd deze opmerkingen al weerlegd door de organisatoren van het tentenkamp; dat gereedschap als wapen kan worden gebruikt is puur hypothetisch. Er waren voldoende blusmiddelen aanwezig. Volgens het rapport van de brandweer zouden de blussers snel leeg zijn, maar er wordt niet vermeld dat er, naast blusdekens en emmers, maar liefst 60 poederblussers aanwezig waren. Gezondheidsproblemen die waren er doordat het een kwetsbare groep mensen betreft. Er waren artsen en verpleegkundigen aanwezig, en zelfs een psychiater. Wat er nu precies aan de hand was met die incidenten en waarom dat nu aanleiding zou moeten zijn om te ontruimen, weet de gemeente niet duidelijk te maken.

En ja, die aanzuigende werking. Dat is nu net de bedoeling van een manifestatie! Maar als dit een grond is voor het noodbevel, klopt dat niet; immers was de helft van de actievoerders al weggegaan!

Dus qua onderbouwing van het noodbevel zijn de stukken van de gemeente waardeloos. Wel staan er andere opmerkelijke zaken in: zo staat er dat de gemeente in samenwerking met de politie op 14 mei al bezig was een noodbevel voor te bereiden. De politie was ook bij elk overleg aanwezig. En op 18 mei is er vanuit de driehoek (het overleg tussen de burgemeester, de officier van justitie en de hoofdcommissaris van politie) een ultimatum gesteld: het tentenkamp moest op 22 mei weg zijn. Het noodbevel lag dus al klaar voor het bezoek van de brandweer en de GGD aan het tentenkamp, terwijl de bevindingen van die twee nu juist als onderbouwing van het noodbevel gelden! Misbruik van bevoegdheden, stelt de advocaat. En, benadrukt hij, ik heb al in een vroeg stadium aan alle partijen laten weten dat ik een eventuele noodbevoegdheid wil laten toetsen door de rechter. Dat wisten zijn cliënten, de organisatoren en deelnemers in het tentenkamp ook. Op die toetsing zouden ze hoe dan ook willen wachten.

Het moment voor de gemeente om te gaan ontruimen ligt in de datum van het debat in de Tweede Kamer waar over moties aangaande (een deel van) de actievoerders in het tentenkamp gestemd zou gaan worden. Die moties haalden het zoals bekend niet, dus redeneerde de gemeente: verder demonstreren is zinloos, ontruimen die handel.

Uit de stukken van de gemeente blijkt verder dat er werd gekozen om geen overleg met woordvoerders van de nieuw aangekomen groepen te beginnen. Het is duidelijk; de gemeente ligt op ramkoers.

Dan de advocaat van de burgemeester: heeft het beheer en gebruik van het terrein in bruikleen gegeven bij het COA. Contract is van 24 april en is op 1 mei 2012 in gebruik gegaan en heeft een looptijd van 1 jaar, dat telkens met 1 jaar verlengd kan worden. De advocaat ziet de uitspraak van de voorlopige voorziening toch heel anders; het is een voorlopig oordeel, de bezwaarfase loopt nog, het bevel van de burgemeester is geschorst, niet teruggedraaid. Bovendien had de voorzieningenrechter een gebrek aan informatie en die

stukken zijn er nu wel. De advocaat vergeet echter te melden dat hij die stukken zelf geheim hield. En dat dat nergens voor nodig was, omdat er zoals nu is gebleken niets ter onderbouwing van het noodbevel instond.

De burgemeester ziet niet in waarom met de ontruiming het recht op demonstratie wordt beperkt. Bovendien is het terrein een 'privé-rechtelijk' stukje grond. De burgemeester blijft erbij dat de manifestatie aangemeld had moeten worden, want als er helemaal geen kennisgeving is, dan kan de demonstratie beëindigd worden. En weer wordt er een bijna hysterisch beeld geschetst van de situatie in het kamp met bijvoorbeeld de woorden "in de fik vliegende tenten". Ook zouden agenten geïntimideerd zijn geweest bij een bezoek aan het kamp doordat er volgens hen "dreigend met messen aan touwen werd gesneden", vlakbij de agenten. Ook zou het verkeer gehinderd zijn en er zou "zelfs iemand op een auto van een IND-medewerker hebben geslagen". Als de advocaat van het tentenkamp vervolgens de email voorleest die dat moet bewijzen, leest hij "er stak iemand over die bijna mijn auto raakte". De advocaat van de burgemeester reageert supergeïrriteerd en roept dat de verkeerde mail wordt voorgelezen, maar op het aanbod van de rechter om dan de juiste mail voor te lezen, gaat-ie niet in. Slechte beurt.

Dan rept de advocaat van de burgemeester op de 'dreigingsinformatie' van de politie die op 22 mei binnenkwam. De Somaliërs zaten op 'kamikaze-koers'. "Ze wilden zelfmoord plegen". En toen die ochtend ook nog twee lui met jerrycans benzine aan kwamen zetten, was het plaatje voor de gemeente compleet. "Er waren concrete signalen van zelfmoordacties". (De twee jongens met de jerrycans werden direct aangehouden, de benzine in beslag genomen. De benzine, dat was al eerder vastgesteld, was bedoeld voor het aggregaat).

"Men lijkt zich op te maken voor geweld", gaat de advocaat verder. Beveiligingscamera's zien om 07.00 en 08.00 's ochtends meerdere messen. ("Ja, voor het ontbijt, om brood te smeren", werpt de advocaat van het tentenkamp tegen). Om 10.00 nemen beveiligingscamera's weer dat er "mensen het tentenkamp opgaan die opruiend bezig zijn". ("Ja, dat waren organisatoren van het tentenkamp die de actievoerders op de hoogte stelden dat er een advocaat bezig was om bezwaar te maken tegen het op handen zijnde noodbevel, en dat er voordat die door de rechter is getoetst er niet wordt weggegaan van het manifestatieterrein", antwoordt de advocaat van het tentenkamp).

Dan wordt om 13.45 het noodbevel uitgevaardigd. Twee uur lang hebben agenten 'met platte pet' op de actievoerders ingesproken ("met alle gevaren vandien") om vrijwillig te vertrekken. "Er hoefde maar 1 tentstok gesmeten te worden en het was totaal uit de hand gelopen". Om 16.00 zijn dan leden van de Mobiele Eenheid 'in vreedestenuë' het terrein op, alweer om te praten. De rest is bekend.

Dan de advocaat van het COA: willen uitbreiding capaciteit naar "opvang van 2000 vreemdelingen", vandaar de bruikleenovereenkomst. Actievoerders waren zonder toestemming op het terrein gaan zitten, zonder te vragen. Ze hadden ook nooit toestemming gekregen. COA had ontruiming kunnen vorderen, maar wilde de Minister een kans geven een oplossing te bedenken. En na twee weken hadden de actievoerders hun punt wel gemaakt, "het recht op manifesteren houdt op een gegeven moment op. Ze moeten het maar elders en

op een andere wijze voortzetten.” En hij vraagt aan de rechter om voor donderdag 15.30, als er kennelijk weer een debat in de Tweede Kamer is, uitspraak te doen.

De advocaat van het tentenkamp krijgt de kans te reageren op beide advocaten van de overheid. De conclusie van de burgemeester dat er geen afspraken meer mogelijk waren met de actievoerders is onjuist. Er waren op dat moment geen afspraken over beëindiging te maken, omdat ze de rechtsmiddelen tegen het noodbevel wilden afwachten! Dan ga je niet in die tussentijd afspraken maken om te vertrekken of wat dan ook. Het zou correct zijn geweest als de burgemeester, zoals dat in bestuursrechtelijke zin gaat, een concept-besluit had gestuurd, waarop de actievoerders binnen een zienswijze hadden kunnen indienen. Op basis van lichtere maatregelen dan beëindiging. Want geen van de, al dan niet vermeende, geconstateerde problemen in het tentenkamp waren onoplosbaar en zeker geen reden tot ontruiming.

En over die kennisgeving: in de APV van Vlagtwedde staat dat een kennisgeving geen vereiste is. Bovendien was er nauwe samenwerking c.q. overleg met het COA: zo is er een brief van 16 mei waarin de COA voorwaarden voor het gebruik van het terrein formuleert. Als er zo nadrukkelijk wordt gedoogd, kan de actievoerders vervolgens niet worden tegengeworpen dat zij alsnog een kennisgeving hadden moeten doen. Bovendien was er door politie op vraag van COA/Gemeente een roodwit lint geplaatst, om de manifestatie af te bakenen. Dit is te zien als een typische beperking in de zin van de Wet Openbare Manifestaties.

Ook is er door zowel COA als de burgemeester gezegd dat alle actievoerders een aanbod voor opvang tot half juni van de Minister hebben gekregen, maar dat is niet zo. Als er dan, zoals betoogd, al sprake was van 'vervallen recht op demonstratie', gold dat dus zeker niet voor de asielzoekers die geen aanbod hebben gekregen. En het praten door de agenten, de beminlijke oplossing, is natuurlijk prima, maar is dan het gevolg van resultaat door de beminlijkheid direct ontruiming?

De actievoerders namen aan dat het manifestatieterrein openbaar was; er stonden immers geen bordjes dat het privé-terrein was, er stonden geen hekken en er was bovendien al tweemaal eerder gemanifesteerd. Sterker nog, de burgemeester heeft hen voor het tweede kamp zelf naar die plek gestuurd! En toen de burgemeester op 21 mei het tentenkamp bezocht is er een filmpje van gemaakt. Daarop zegt de burgemeester dat ze 'trots is op de actievoerders, dat ze trots is dat het in haar gemeente plaatsvindt en dat ze trots is op de 'melting-pot''.

Als laatste roept de advocaat van de burgemeester dat hij het spoedeisend belang van het kort geding tegen de hekken mist. Er is immers nog steeds geen kennisgeving voor een manifestatie bij de gemeente Vlagtwedde binnen, dat moet 48 uur vantevoren. Hij vergeet echter dat het recht op vrijheid van meningsuiting/betoging/manifestatie is geschonden c.q. onderbroken en dat deze in principe nog steeds geldt. Dus het recht op manifestatie moet zo snel mogelijk hersteld worden.

Uitspraak donderdag 31 mei om 15.00

www.tweedekamer.nl > plenaire vergaderingen:

Donderdag 31 mei, 15.30 uur - Dertigledendebat over de situatie in Ter Apel